

Controlecampagne in de sector hout gebruikt als bouwproduct

Controleverslag 2019

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

Vooruitgangstraat 50 – 1210 Brussel

Ondernemingsnr.: 0314.595.348

  0800 120 33 (gratis nummer)

  FODEconomie

  @fodeconomie

  [linkedin.com/company/fod-economie](https://www.linkedin.com/company/fod-economie) (page bilingue)

  [instagram.com/fodeconomie](https://www.instagram.com/fodeconomie)

  [youtube.com/user/FODEconomie](https://www.youtube.com/user/FODEconomie)

  economie.fgov.be

Verantwoordelijke uitgever:

Regis Massant

Voorzitter a.i. van het Directiecomité

Vooruitgangstraat 50 – 1210 Brussel

Internetversie

Contents

1. Context	4
2. Doel van de campagne.....	4
3. Wettelijke basis	4
4. Bepaling van de gecontroleerde producten	5
5. Normering	6
6. Resultaten.....	6
6.1. Enkele cijfers	6
6.2. Gecontroleerde punten.....	8
6.2.1. De prestatieverklaring (DoP) (artikel 6 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))	8
6.2.2. De CE-markering (artikel 9 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))	8
6.2.3. Technische documentatie (artikel 11 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))	9
7. Vaststellingen.....	9
7.1. Vaststellingen bij fabrikanten en operatoren, artikel 15 CPR	9
7.2. Vaststellingen bij distributeurs	10
8. Genomen maatregelen.....	10
9. Conclusies.....	10
Lijst met afkortingen	12

Lijst van grafieken

Grafiek 1: Gecontroleerde operatoren.....	7
Grafiek 2: Geografische spreiding van de controles.....	7

1. Context

De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie heeft in 2019 een nationale controlecampagne uitgevoerd in de sector hout gebruikt als bouwproduct. Die bouwproducten zijn bedoeld voor zowel de eindgebruiker als voor de professionele dienstverleners (timmerlieden, schijnwerkers, enz.).

De campagne werd opgestart naar aanleiding van een marktanalyse, volgend op de controlecampagnes van 2018 bij distributeurs, met betrekking tot gevelbekledingselementen en vloerbekledingen uit verschillende materialen. Fabrikanten en importeurs van houtenproducten werden benaderd en het assortiment van houtenproducten werd uitgebreid om de controles te rationaliseren en hun efficiëntie te maximaliseren.

2. Doel van de campagne

De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie voerde een controlecampagne uit op administratief vlak.

Het doel was om na te gaan of houten bouwproducten voldoen aan de vereisten van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van richtlijn 89/106/EEG van de Raad.

De campagne was gericht op alle marktdeelnemers:

- de fabrikanten stellen de prestatieverklaring op, ondertekenen die en brengen de CE-markering aan. Zij stellen de technische documentatie op;
- de importeurs zorgen ervoor dat de beoordeling en verificatie van de prestatiebestendigheid (d.w.z. het AVCP-systeem) is uitgevoerd door de fabrikant en dat de fabrikant de technische documentatie heeft opgesteld. Ze vergewissen zich er ook van dat het product de CE-markering draagt, dat het vergezeld gaat van de krachtens die verordening vereiste documenten en van instructies en veiligheidsinformatie;
- de distributeurs, zowel Do It Yourself (DIY)-ketens als gespecialiseerde winkels, controleren of de CE-markering is aangebracht, dat een kopie van de prestatieverklaring kan worden verstrekt aan de ontvanger die er om vraagt en dat de instructies en de veiligheidsinformatie is voorzien in de juiste taal/talen;
- de importeurs en distributeurs, die een product onder hun eigen naam of merk op de markt brengen of die een reeds in de handel gebracht bouwproduct zodanig wijzigen dat de conformiteit met de prestatieverklaring hierdoor wordt beïnvloed, worden beschouwd als fabrikanten.

3. Wettelijke basis

De wettelijke basis voor deze controlecampagne is verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van de geharmoniseerde voorwaarden voor het in de handel brengen van bouwproducten.

Bijlage IV van de CPR bevat de productgebieden, waarvan er twee specifiek betrekking hebben op hout en twee er mogelijk betrekking op hebben:

- 13. Houtproducten voor de bouw en toebehoren;
- 14. Platen en elementen op houtbasis;
- 19. Vloerafwerkingen;
- 21. In- en uitwendige afwerkingen voor wanden en plafonds, kits voor scheidingswanden.

In het kader van de verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) moet een fabrikant een prestatieverklaring opstellen en de CE-markering aanbrengen wanneer er een geharmoniseerde norm bestaat voor zijn product. Voor bouwproducten uit hout zijn er, afhankelijk van het betrokken product, verschillende geharmoniseerde normen. De fabrikant moet verwijzen naar

bijlage ZA van de geharmoniseerde norm. Aan de hand van die norm moet hij de testmethoden bepalen, evenals het systeem van evaluatie en verificatie van de prestatiebestendigheid.

Bijlage ZA is verplicht, op voorwaarde dat de co-existentperiode is verstreken. Bepaalde normen bevatten nationale specificaties (klimatologische, culturele, enz.). Ze kunnen van invloed zijn op het verplichte geharmoniseerde deel en/of op het vrijwillige deel van de norm.

Wanneer een bouwproduct niet onder een geharmoniseerde norm valt, dan zijn de eerder genoemde verplichtingen van de verschillende marktdeelnemers niet van toepassing, zodat het product zonder CE-markering en zonder prestatieverklaring op de markt kan worden gebracht.

Artikel 19 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) biedt de fabrikant echter de mogelijkheid om een verzoek tot een Europese technische beoordeling in te dienen om producten op de markt te kunnen brengen met een prestatieverklaring en CE-markering.

4. Bepaling van de gecontroleerde producten

Zes categorieën van houten bouwproducten die binnen het toepassingsgebied van de hieronder vermelde normen vallen, werden aan een controle onderworpen.

- De geharmoniseerde norm EN 13986: 2004 + A1: 2015: Houtachtige plaatmaterialen voor gebruik in de bouw omvat de platen op basis van hout inclusief composietmaterialen zoals lamibois, hetzij onbewerkt, bedekt, gefineerd of gecoat, inclusief platen op basis van melamine en voorzien voor gebruik in structurele en niet-structurele constructies en tevens voor decoratieve toepassingen. De norm voorziet in alle gebruiken, ongeacht de plaatsingsmethode (geschroefd, gelijmd, enz.).
- De geharmoniseerde norm EN 14342: 2013: Houten vloeren en parket is van toepassing op houten vloeren en parket met of zonder verf-, vernis-, lak-, was-, olielaag en die al dan niet behandeld zijn om hun prestaties i.v.m. brandreactie of de duurzaamheid ten opzichte van biologische agentia te verbeteren, zolang ze bedoeld zijn voor gebruik als binnenvloeren en in volledig afgesloten openbaarvervoersruimten worden geplaatst. Uitgesloten uit het toepassingsgebied zijn houten vloeren en parketten die speciaal zijn vervaardigd om de tactiele perceptie en herkenning te verbeteren, bamboe vloerproducten, laminaatproducten (gedekt door een andere geharmoniseerde norm) en producten vervaardigd op basis van planten zoals aloë, kurk of kokosnoot.
- De geharmoniseerde norm EN 14915: 2013: Wand- en gevelbekleding van massief hout omvat houten producten die bedoeld zijn voor wand- en plafondbekleding voor gebruik binnenshuis (lambrisering) of voor buitengebruik (gevelbekleding), ongeacht of die behandeld, onbehandeld of gecoat zijn, inclusief die gemaakt zijn van chemisch of thermisch behandeld hout evenals gevingerlaste producten en aan de rand gelijmd.
- De geharmoniseerde norm EN 14080 : 2013 : Houtconstructies – Gelijmd gelamineerd hout en gelijmd massief hout welke zijn bedoeld voor gebruik in gebouwen en bruggen, ongeacht of die tegen biologische aantasting worden behandeld:
  - gelijmd gelamineerd hout vervaardigd uit de hieronder vermelde naaldhoutsoorten of populier, bestaande uit twee of meer lamellen, met een dikte tussen 6 mm en 45 mm (inclusief);
  - gelijmd massief hout vervaardigd van de hierboven vermelde naaldhoutsoorten (2.1) of populieren, bestaande uit twee tot vijf lamellen, met een dikte groter dan 45 mm en kleiner dan of gelijk aan 85 mm;
  - hout met vingerlasverbindingen van grote dimensies van gelijmd gelamineerd hout met een laslengte van ten minste 45 mm;
  - massieve blok gelijmd gelamineerd hout van rechthoekige doorsnede.
- De geharmoniseerde norm EN 14081-1: 2005 + A1: 2011: Houtconstructies - Constructiehout met rechthoekige doorsnede geclassificeerd volgens weerstand - Deel 1: Algemene eisen, heeft betrekking op constructiehout met een rechthoekige doorsnede dat is bedoeld voor gebouwen en bruggen, ongeacht of het wordt behandeld tegen biologische aanvallen. Hout behandeld met vlamvertragers is echter uitgesloten.

- De geharmoniseerde norm EN 15497: 2014: Massief gevingerlast gezaagd hout voor constructieve toepassingen verwijst naar vingerlasverbindingen tussen houtprofielen van dezelfde houtsoort, met een rechthoekige doorsnede voor gebruik in gebouwen en bruggen, al dan niet behandeld tegen biologische aanvallen. Uitgesloten van het toepassingsgebied van deze norm is structureel hout met vingerlasverbindingen tussen houtprofielen van specifieke hardhoutsoorten, hout met vingerlasverbindingen behandeld met vlamvertragers en diepgetrokken vingerlasverbindingen (mechanische assemblage).

5. Normering

De geharmoniseerde normen onder verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) bevatten de vereisten, testmethoden, prestatiecriteria en instructies voor de fabrikant voor verschillende bouwproducten uit hout.

Het product kan alleen in de handel worden gebracht als de prestaties correct zijn aangegeven, in overeenstemming met de verschillende tests die in de betreffende norm worden genoemd.

De systemen voor het evalueren en verifiëren van de prestatiebestendigheid van bouwproducten (AVCP-systemen) die onder deze zes normen vallen, zijn:

- EN 13986: 2004 + A1: 2015: Houtachtige plaatmaterialen voor gebruik in de bouw: systemen 1 of 2+ voor structurele elementen en 1,3 of 4 voor niet-structurele elementen;
- EN 14342: 2013: Houten vloeren en parket: systemen 1, 3 of 4;
- EN 14915: 2013: Wand- en gevelbekleding van massief hout: systemen 1, 3 of 4;
- EN 14080: 2013: Houtconstructies - Gelijmd gelamineerd hout en gelijmd massief hout: systeem 1;
- EN 14081-1: 2005 + A1: 2011: Houtconstructies - Op sterkte gesorteerd hout met rechthoekige doorsnede - Deel 1: Algemene eisen: systeem 2+;
- EN 15497: 2014: Gevingerlast gezaagd hout voor constructieve toepassingen: systeem 1.

Behalve in systeem 4 impliceert dit de tussenkomst van een aangemelde instantie. De lijst hiervan is te vinden op de Europese site [Nando](#).

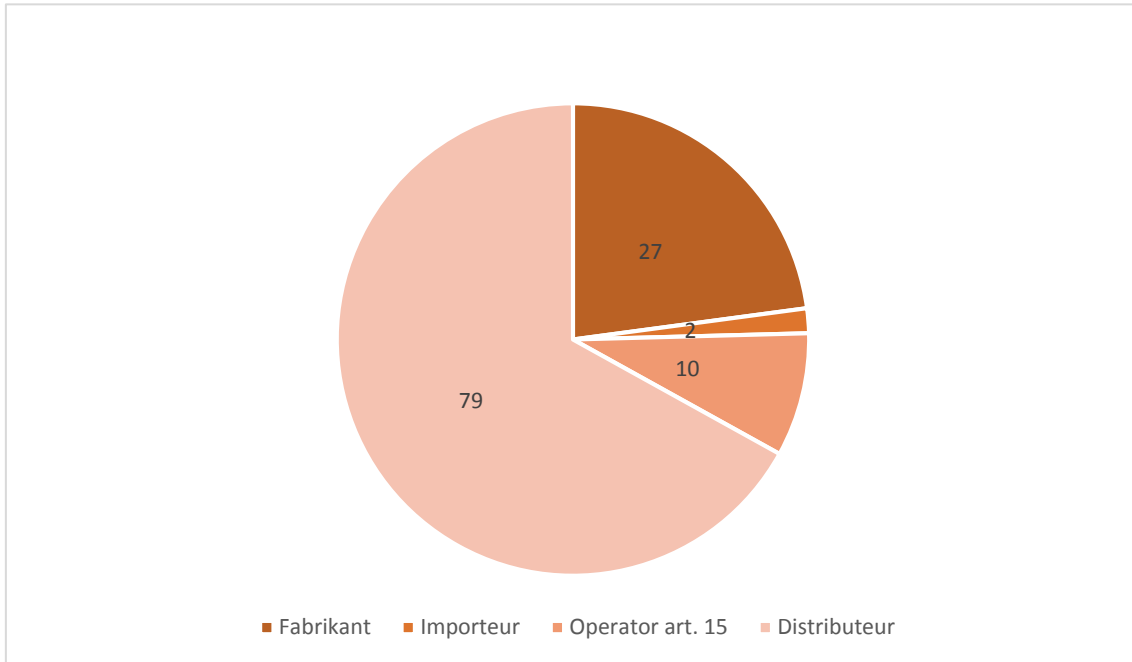
6. Resultaten

6.1. Enkele cijfers

Tijdens de nationale campagne heeft de FOD Economie controles verricht bij 118 vestigingen:

- bij 27 fabrikanten volgens artikel 11 van de verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR);
- bij 2 importeurs volgens artikel 13 van de verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR);
- bij 10 operatoren die als fabrikant moeten worden beschouwd volgens artikel 15 van de verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR);
- bij 79 distributeurs volgens artikel 14 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) zowel voor alle materialen als voor DIY (Do It Yourself) maar ook in gespecialiseerde winkels.

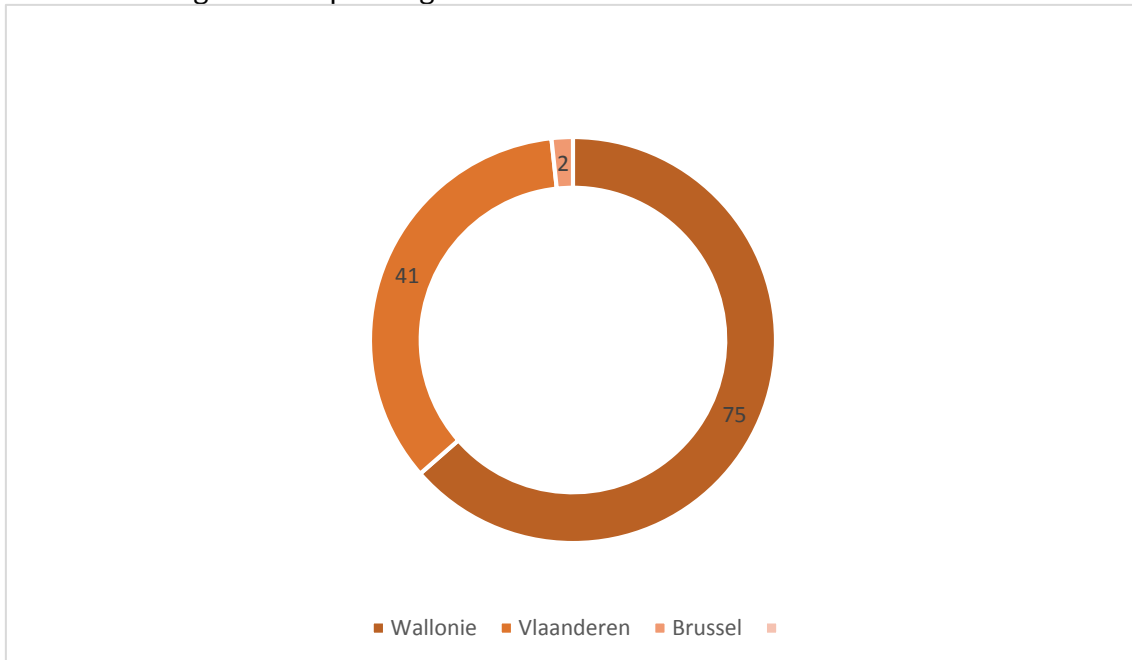
Grafiek 1: Gecontroleerde operatoren

Bron: FOD Economie

Van de 118 vestigingen zijn er 75 gevestigd in Wallonië, 41 in Vlaanderen en 2 in Brussel.

Grafiek 2: Geografische spreiding van de controles

Bron: FOD Economie

6.2. Gecontroleerde punten

6.2.1. De prestatieverklaring (DoP) (artikel 6 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))

Het model van prestatieverklaring is vastgesteld bij gedelegeerde verordening nr. 574/2014 tot wijziging van bijlage III van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) met betrekking tot het te gebruiken model voor het opstellen van een prestatieverklaring voor een bouwproduct.

De fabrikant stelt de prestatieverklaring op die volgende elementen moet bevatten:

- nummer van de prestatieverklaring;
- unieke identificatiecode van het producttype;
- beoogd(e) gebruik(en);
- fabrikant;
- gemachtigde;
- het systeem voor de beoordeling en verificatie van de prestatiebestendigheid;
- geharmoniseerde norm;
- aangemelde instantie(s) (behalve systeem 4);
- aangegeven prestaties.(zie tabel 2);
- geëigende technische documentatie en/of specifieke technische documentatie;
- de prestaties van het hierboven genoemde product zijn in overeenstemming met de aangegeven prestaties. Overeenkomstig verordening (EU) nr. 305/2011, wordt deze prestatieverklaring opgesteld onder volledige verantwoordelijkheid van de hierboven genoemde fabrikant;

Ondertekend voor en namens de fabrikant door:

[naam].....

te [plaats van afgifte] .....

op [datum van afgifte].....

[handtekening].....

6.2.2. De CE-markering (artikel 9 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))

De CE-markering wordt zichtbaar, leesbaar en onuitwisbaar op het bouwproduct of op een daaraan bevestigd etiket aangebracht. Wanneer de aard van het product dat niet toelaat of niet rechtvaardigt, wordt de markering aangebracht op de verpakking of op de begeleidende documenten.

De aangebrachte CE-markering moet het volgende bevatten:

- de laatste twee cijfers van het jaar waarin zij voor het eerst werd aangebracht;
- de naam en het geregistreerde adres van de fabrikant of het identificatiemerk aan de hand waarvan de naam en het adres van de fabrikant zich gemakkelijk en eenduidig laten identificeren;
- de unieke identificatiecode van het producttype;
- het referentienummer van de prestatieverklaring;
- de daarin in niveau of klasse aangegeven prestatie;
- de verwijzing naar de toegepaste geharmoniseerde technische specificatie;
- het nummer van de aangemelde instantie (behalve systeem 4);
- het beoogd gebruik dat is vastgesteld in de toepasselijke geharmoniseerde technische specificatie.

6.2.3. Technische documentatie (artikel 11 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR))

De prestatieverklaring wordt opgesteld op basis van de technische documentatie waarin alle relevante elementen worden beschreven met betrekking tot het vereiste systeem voor evaluatie en verificatie van de prestatiebestendigheid.

De fabrikant bewaart de technische documentatie en de prestatieverklaring gedurende een periode van tien jaar nadat het bouwproduct op de markt is gebracht.

De technische documentatie bevat enerzijds de testrapporten en anderzijds de documenten die de controle van de productiecontrole in de fabriek aantonen.

Testrapporten

Alle prestaties die overeenkomen met de in de norm genoemde kenmerken moeten worden bepaald wanneer de fabrikant voornemens is die prestaties aan te geven, tenzij de norm bepalingen bevat die het mogelijk maken ze zonder tests uit te voeren.

De resultaten van de bepaling van het standaardproduct moeten worden vastgelegd in testrapporten. Alle testrapporten moeten door de fabrikant worden bewaard gedurende ten minste 10 jaar nadat het bouwproduct in de handel is gebracht.

Productiecontrole in de fabriek

Het systeem voor de productiecontrole in de fabriek (FPC) moet worden vastgelegd en gedocumenteerd. Die moet procedures bevatten voor de interne controle van de productie, regelmatige inspecties en testen en / of evaluaties, waarvan de resultaten worden gebruikt om grondstoffen en andere binnenkomende materialen of componenten, apparatuur, productieproces en producten te controleren.

7. Vaststellingen

7.1. Vaststellingen bij fabrikanten en operatoren, artikel 15 CPR

- In 23 % van de gecontroleerde bedrijven werd de afwezigheid van CE-markering vastgesteld. Wanneer de CE-markering toch wordt aangebracht, blijkt die vaak onvolledig te zijn met betrekking tot artikel 9.2 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR): bijvoorbeeld de afwezigheid van het referentienummer van de prestatieverklaring of het ontbreken van het identificatienummer van de aangemelde instantie.
- In 21 % van de gecontroleerde bedrijven werd het ontbreken van een prestatieverklaring vastgesteld.

De inhoud en reikwijdte van voornoemd artikel 15 uit de CPR zijn over het algemeen onbekend. Ook waren operatoren die structuurhout kochten dat al was geclassificeerd en het vervolgens zelf impregneerden niet op de hoogte van het feit dat dit hout onder het toepassingsgebied van deze bepaling viel. Evenzo zijn operatoren die structureel hout dat reeds is geclassificeerd schaven boven de drempels die door de toepasselijke geharmoniseerde normen zijn vastgelegd, hieraan onderworpen.

Wanneer een prestatieverklaring wordt opgesteld, kan die niet-conformiteiten vertonen met betrekking tot de artikelen 6 en 7 van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR), met name:

- de aanwezigheid van logo's wanneer het volgens het model van de prestatieverklaring niet is toegestaan om meer informatie te vermelden, bijgevolg is het gebruik van logo's, onder meer de CE-markering, niet toegestaan;

- ontbrekende informatie zoals het beoogd gebruik, het AVCP-systeem, de aansprakelijkheidsclausule, ...;
- het conformiteitsprobleem van de lijst van essentiële kenmerken zoals aangegeven in bijlage ZA;
- verwijzing naar niet-geharmoniseerde normen;
- inconsistenties met betrekking tot de identificatie van een standaardproduct;
- de toepassing van een geharmoniseerde norm op standaardproducten die buiten het toepassingsgebied vallen. Vloeren en parket uit bamboe zijn dus specifiek uitgesloten van het toepassingsgebied van de geharmoniseerde norm EN 14342: 2013: houten vloeren en parket terwijl bepaalde fabrikanten op basis van deze norm een prestatieverklaring en een CE-markering hebben opgesteld.

7.2. Vaststellingen bij distributeurs

- Een groot gebrek aan informatie is te vinden bij distributeurs: ze kennen vaak het bestaan en de omvang van de verordening (EU) 305/2011 (CPR) niet.

Als gevolg hiervan zijn ze niet op de hoogte van hun verantwoordelijkheden.

Een concreet geval dat tijdens inspecties herhaaldelijk is aangetroffen, betreft een distributeur die hout van zijn leverancier (importeur of fabrikant) koopt, die het hout op de markt brengt zonder dat het aan de geharmoniseerde norm EN 14081-1 voldoet. Die houtsoorten (en op voorwaarde dat geen enkel ander gebruik niet onder een geharmoniseerde norm valt (bekleding, parket) zijn niet onderworpen aan de vereisten van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) en zijn daarom niet CE-gemarkeerd.

De distributeur die de wettelijke bepalingen echter niet beheerst, verkoopt dit hout aan gebruikers zoals timmerlieden terwijl het oorspronkelijk niet was bedoeld voor structureel gebruik. Het lijkt dus essentieel dat elke marktdeelnemer in de toeleveringsketen de koper correct meedeelt dat het hout bestemd is voor niet-structureel gebruik. Bovendien moeten marktdeelnemers in de marketingketen die deze keuze maken daarom consistent zijn met wat ze te koop aanbieden (ze kunnen bijvoorbeeld geen hout promoten op websites).

- Op verzoek moeten distributeurs een kopie van de prestatieverklaring voorleggen. In veel gevallen vinden ze het erg moeilijk om die te verstrekken: de operatie vereist de uitwisseling van verschillende e-mails. Soms slagen ze er niet in.

8. Genomen maatregelen

E-mails met uitleg over de verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) zijn verzonden naar elke gecontroleerde operator.

Er werd een rondetafel georganiseerd om de sector te informeren over de toepasselijke wetgeving en hun respectievelijke verplichtingen.

Bij ernstige niet-conformiteiten werden 28 processen-verbaal van waarschuwing opgesteld. De afwezigheid van de prestatieverklaring is immers niet alleen een administratieve niet-conformiteit omdat die overtreding over het algemeen gepaard gaat met de afwezigheid van het technisch dossier.

9. Conclusies

In 2019 voerde de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie een controlecampagne uit op houten bouwproducten die onder een van de zes geharmoniseerde normen EN 13986, EN 14080, EN 14081-1, EN 14342, EN 14915 en EN 15497 vallen. Het is een bouwproduct dat bedoeld is voor zowel de eindconsument als voor professionele dienstverleners. Het doel van de campagne was na te gaan in hoeverre die producten voldoen aan de administratieve vereisten van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2011 tot vaststelling van geharmoniseerde voorwaarden voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van richtlijn 89/106/EEG van de Raad.

Problemen met de interpretatie en toepassing van regelgevende bepalingen zijn geïdentificeerd en geanalyseerd. Effectief toezicht vereist daarom een goede coördinatie en gecoördineerd optreden van de verschillende betrokken toezichthoudende autoriteiten.

In de campagne werkte de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie samen met de douane om zo de importeurs te controleren en met de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, die controles uitvoert in het kader van de Europese verordening 995/2010 (EUTR-), die de regels vastlegt om de verkoop van hout van illegale oorsprong op de Europese markt te voorkomen en een einde te maken aan de illegale exploitatie van bossen, die het milieu schaden en van de Europese verordening 338/97 (CITES), waarin de regels zijn vastgelegd betreffende de in- en uitvoer van bedreigde dier- en plantensoorten en daarvan afgeleide producten.

Bovendien is een geharmoniseerde norm van toepassing op bepaalde bouwproducten afhankelijk van het beoogde gebruik. Ook moet een marktdeelnemer die ervoor kiest om producten op de markt aan te bieden die niet voldoen aan de vereisten van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) (bijvoorbeeld door een niet-structureel gebruik te vermelden voor massief hout met rechthoekige doorsnede EN 14081-1) de koper van dit product duidelijk informeren over deze keuze, omdat de verantwoordelijkheid dan wordt overgedragen naar operatoren verder in de toeleveringsketen tot aan de eindgebruiker, die een ondernemer kan zijn (schrijnwerker, timmerman, ...).

Ten slotte is een correct begrip van het toepassingsgebied van geharmoniseerde normen essentieel, aangezien bij gebrek aan een geharmoniseerde norm de eisen van verordening (EU) nr. 305/2011 (CPR) niet van toepassing zijn, tenzij het product voldoet aan een Europese technische evaluatie overeenkomstig de procedure voorzien in artikel 19 en volgende van de CPR-verordening. Zo vallen bijvoorbeeld bamboevloeren niet onder de geharmoniseerde norm EN 14342: 2013: Houten vloeren en parket.

Lijst met afkortingen

AVCP	Evaluation et vérification de la constance des performances
CITES	Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna and flora
CPR	Construction Products Regulation
DIY	Do It Yourself
DoP	Prestatieverklaring
EN	Europese norm
EUTR	EU Timber Regulation
FPC	Factory Production Control
NANDO	New Approach Notified and Designated Organisations
EU	Europese Unie